

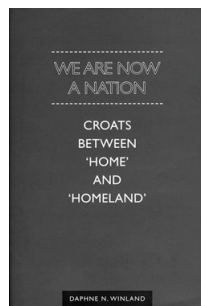
prezentaciju mitskog stvaranja svijeta u cikličko vremensko-prostornoj organizaciji godine te, konačno, tekst Josefa Bláha, koji na osnovi geografskih značajki i arheoloških nalaza ispisuje značajke mitološkog i socijalnog prostora Olomouca (negdašnjeg političkog, religijskog i kulturnog centra Moravske) od pretpovijesti do kasnog srednjeg vijeka.

Samostalnu skupinu čine i članci zaokupljeni prostornim i vremenskim značajkama pojedinih mitskih i mitoloških bića. Osim članka Žmage Šmiteka, koji hrvatske i slovenske jurjevske običaje primjenom emskog očišta definira kao simboličke reprezentacije solarnog kalendara, dok ih iz šire indoeuropske komparativne perspektive interpretira kao prežitke mitoloških predodžbi o stvaranju svijeta, u ovu se skupinu svrstava i tekst Eve Pócs posvećen arhaičnim, mitskim predodžbama vremena i prostora u diljem Europe raširenim vjerovanjima u vukodlake, kao i članak Isabel Cardigos, koji portugalske predaje o preobrazbama *mouras encantadas* – začaranih maurki – interpretira kao folklorne reprezentacije arhaičnih strahova vezanih uz ovulacijski feminini kalendar, zatim članak Monike Kropelj, koji se bavi materijalizacijama predodžbi o tjednom protoku vremena, godišnjem i životnom liminalnom prostoru u slavenskom panteonu te konačno članak Katje Hrobat, koji nakon komparativne simboličko-mitološke interpretacije monolita Baba u okolici Rodika (Slovenija) i s njim povezanih predaja, iz perspektive spacijalnih struktura kulta upućuje na njegove različite značenjske i starosne slojeve.

Zbornik *Prostor i vrijeme u Europi* zaokupit će, dakle, čitatelje upoznate s ideološki napetim pristupima suvremenim predodžbama prostora i vremena već i raznolikošću načela i procedura istraživanja njihovih ishodišta, dok će mu ista ta raznolikost među zagovornicima i praktičarima pretkršćanskih kontekstualizacija tradicijske kulture zasigurno priskrbiti brojne te nadam se zadovoljne, ali i poticajno kritične čitatelje.

Marijana HAMERŠAK

Daphne Winland, *We are now a nation, Croats between "home" and "homeland"*, University of Toronto press, Toronto 2007., 226 str.

Knjiga Daphne Winland *We are now a nation: Croats between home and homeland* rezultat je dugogodišnjih istraživanja autorice, profesorice kulturne antropologije na Sveučilištu York u Kanadi. U više od desetljeća istraživačkoga rada Winland svoj interes za istraživanjem transnacionalnih veza, a napose odnosa hrvatske zajednice u Torontu i Hrvata u domovini, smješta u početak devedesetih godina 20. st. i turbulentnih događanja u Europi uoči kraja hladnoga rata i nastanka novih država na području Jugoslavije. Posljedice ideološkog, političkog i gospodarskog sloma istočnoga bloka i nastanak novih nacionalnih država postavili su pitanja kako koncipiramo identitet i transformaciju, ne samo unutar granica države već i transnacionalno. Posljedice nastanka novih država, kao i antagonizmi prouzročeni ratom na prostoru bivše Jugoslavije, osjetili su se i u Kanadi. Događaj koji je pobudio autoričino

zanimanje za istraživanjem transnacionalnih veza između hrvatske dijaspore u Kanadi i Hrvata u domovini, tučnjava je koja je početkom devedesetih izbila na hodniku Sveučilišta York, gdje su se između pripadnika treće generacije doseljenih Hrvata i Srba počele izmjenjivati uvredljive riječi poput *ustasha* i *četnik*. Osim aktualnoga rata na prostoru Jugoslavije autoričino zanimanje je bilo potaknuto i čestim traženjem dozvola studenata hrvatskoga porijekla za odlazak na hrvatska sveučilišta ili čak sudjelovanjem u ratu. Intrigantnosti koje su pobudile autoričino zanimanje, a koje je i ponukale na daljnja istraživanja, razotkrile su slojevitost i složenost razumijevanja transnacionalnih odnosa. Knjiga se u pet poglavlja usredotočuje na rezultate istraživanja ostvarenih u Hrvatskoj i Kanadi, gdje su diskurzivni i konceptualni prostori indentifikacije, nostalgije i imaginacije, kroz koje se promatra odnos pripadnika Hrvatske zajednice iz Toronta prema Hrvatskoj, sintagme *home* i *homeland*. Procijep između doma(home) i domovine(homeland), ali i recentna znanstvena i teorijska promišljanja, gdje je naglasak u analizi odnosa između dijaspore i domovine uvijek stavljan na dijasporu, potaknula su na drukčiji pristup istraživanju. Kao okosnica knjige postavljena je distinkcija odnosa dijaspore i domovine sintagmom *politics of desire and disdain*. Ambivalentnost mišljenja Hrvata u Hrvatskoj prema Hrvatima iz Kanade i obrnuto, potaknula je autoricu na promišljanja iz ove sintagme, koja oslikava širinu reakcije s obiju strana, ali i dinamičnost odnosa.

U prvom poglavlju Winland se usredotočuje na analizu Hrvata iz dijaspore i njihove stavove, imaginarije, veze, poglede, prakse i sjećanja na domovinu, odnosno oblikovanje identiteta Hrvata iz dijaspore. U sljedećem je poglavlju Domovinski rat shvaćen kao kontekst političkih i osobnih reakcija na nastanak identiteta pojedinaca i zajednice. Odnos i upletanje Hrvata iz Toronta u unutarnje poslove Hrvatske propitkuje se u trećem poglavlju, ali i oblikovanje pojma hrvatstvo, što predstavlja te kako su Hrvati iz dijaspore utjecali na taj pojam i njegovo značenje. Četvrto poglavlje analizira odnos dijaspore i domovine nakon završetka rata te reakcije povratnika i Hrvata u novonastaloj situaciji. Posljednje poglavlje istražuje fenomen povratka iz dijaspore, a napose kontekst unutar kojega je povratna migracija moguća, analizu struktura i organizacija, mrežu i simboličke procese koji su omogućili transnacionalna kretanja.

Knjiga podrobnom analizom odnosa između dijaspore i domovine vrlo dobro objašnjava neke od čimbenika koji su utjecali na njihovu dijalektiku. Na razini visoke politike, povijesti i novinskih izvještaja analiza je dobro učinjena, međutim jedina zamjerka knjizi je malen etnografski udio, koji je usputno spomenut unatoč velikom broju intervjua. Etnografije su često uklopljene u tekst kao sporadični i slučajni događaji kojima je autorica prisustvovala, a kojima je željela pokazati odnose i shvaćanja dijaspore i domovine. Unatoč tomu knjiga je važan doprinos istraživanju transnacionalnih kretanja i veza te uzajamnom djelovanju i međuodnosu što se ostvaruje u tom procesu.

Tomislav OROZ